

20.11.2023. godine

INFORMACIJA O ZATEČENOM STANJU NA DAN 31.10.2023. GODINE U RESORU MINISTARSTVA ENERGETIKE I RUDARSTVA SA OCJENOM STANJA I PREDLOGOM MJERA

1. DIREKTORAT ZA ENERGETIKU

Dana 31.10.2023. godine neposredno prije osnivanja 44 Vlade Crne Gore Direktorat za energetiku se, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija (usvojen na sjednici Vlade Crne Gore održanoj dana 18.07.2022), nalazio u sastavu Ministarstva kapitalnih investicija.

U sklopu Direktorata za Energetiku, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija iz juna 2022. godine, bile su oformljene sledeće Direkcije:

- 1.1. Direkcija za reformu razvoja energetike
- 1.2. Direkcija za naftu i gas
- 1.3. Direkcija za ugljovodonike
- 1.4. Direkcija za praćenje stanja u oblasti energetike
- 1.5. Direkcija za energetske efikasnost

- 1.1. U **Direkciji za reformu razvoja energetike** su se vršili poslovi koji se odnose na: utvrđivanje pravca i dinamike razvoja energetike, pripremu predloga energetske politike i strategije dugoročnog razvoja energetike i akcionih planova za realizaciju strategije, učestvovanje u izradi propisa, pripremu predloga projekata iz nadležnosti Direktorata koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore, donacija i kredita, sprovođenje postupaka za dodjelu koncesija za istraživanje vodotoka i tehničko-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije, izdavanje energetske dozvola za izgradnju objekata za proizvodnju električne energije snage do 1 MW i vođenje registra izdatih energetske dozvola, pripremu i sprovođenje tenderskih postupaka za realizaciju projekata, itd...

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za reformu razvoja Energetike, utvrđena su službenička i namještenička radna mjesta za ukupno 7 (sedam) izvršilaca:

- Načelnik/ca (1 izvršilaca)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (2 izvršioca)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (1 izvršilac)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (1 izvršilaca)
- Samostalni/a savjetnik/ica II (1 izvršilaca)
- Viši/a savjetnik/ca III (1 izvršilaca)

Glavne aktivnosti čije je sprovođenje od strane Direkcije za reformu razvoja energetike u toku se odnose na:

- izrada Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora

Zakonodavni okvir u oblasti obnovljivih izvora energije definisan je Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/2016, 51/2017, 82/2020, 29/2022 - Odluka US CG i 152/2022) i podzakonskim aktima. U cilju usklađivanja sa novom direktivom EU u ovoj oblasti, uz pomoć EBRD konsultantskog tima, u toku je izrada Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora. Stupanjem na snagu ovog zakona, pretaće da važe odredbe Zakona o energetici koje se odnose na obnovljive izvore energije.

Formirana je Radna grupa za pripremu Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora i pripremljen Nacrt zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora. Sada je u toku proces davanja sugestija i komentara članova Radne grupe na Nacrt zakona. Zakon nije pripremljen i usvojen u planiranom roku zbog kašnjenja u izradi Nacrta zakona od strane konsultantskog tima, organizacionih promjena i nedostatka administrativnih kapaciteta u nadležnom ministarstvu, kao i zbog potrebe da se u njegovu pripremu uključi veliki broj subjekata.

- izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici

Prvobitno je bilo planirano da se paralelno sa izradom Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora radi na pripremi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici. Međutim, zbog naknadnog utvrđivanja novih obaveza u okviru Energetske zajednice (EZ), planirana je izrada novog Zakona o energetici. Dana 7. novembra 2023. godine Sekretarijat EZ nas je obavijestio da je obezbijedena konsultantska pomoć za izradu novog Zakona o energetici. U toku su aktivnosti na formiranju radne grupe koja će raditi na pripremi ovog zakona.

- izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa

Prvobitno je bilo planirano da se radi na pripremi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa. Međutim, zbog naknadnog utvrđivanja novih obaveza u okviru EZ, planirana je izrada novog Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa. Dana 7. novembra 2023. godine Sekretarijat EZ nas je obavijestio da je obezbijedena konsultantska pomoć za izradu novog Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa. U toku su aktivnosti na formiranju radne grupe koja će raditi na pripremi ovog zakona.

- izrada Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Crne Gore do 2030. godine

Pripremljena su 3 poglavlja Nacrta nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Crne Gore do 2030. godine. Nastavljena je saradnja sa GIZ-om na izradi NECP-a. Novi rok za dostavljanje Nacrta NECP-a Sekretarijatu EZ je 31. decembar 2023. godine. Da bi se izradio Nacrt NECP-a potrebno je donijeti odluku o budućem radu TE Pljevlja, kao i o izgradnji novih objekata za proizvodnju električne energije. Rok za dostavljanje finalnog dokumenta Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Crne Gore Sekretarijatu Energetske zajednice je 30. jun 2024. godine.

- izrada Zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima

Radna grupa formirana je 28. novembra 2022. godine (predstavnici MKI, MEPU, RAE, CGES, CEDIS), a cilj je transponovanje EU Direktive 347/2013 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu. Programom rada Vlade 2023 planirano je utvrđivanje Predloga zakona u IV kvartalu 2023. godine. Međutim, s obzirom da je 2022. godine u Evropskoj uniji stupila na snagu nova TEN-E Regulativa tj. Regulativa (EU) 2022/869 o smjernicama za Trans-evropsku energetska infrastrukturu, potrebno je izvršiti doradu postojećeg Nacrta zakona i usklađivanje sa novom regulativom. Planirano je da se na sledećem sastanku Savjeta ministara EZ u decembru 2023. godine donese odluka o obavezi ugovornih strana Energetske zajednice da transponuju i implementiraju prilagođenu verziju Regulative (EU) 2022/869. Rad na pripremi Zakona o prekograničnim energetskim infrastrukturnim projektima će se nastaviti nakon usvajanja Regulative (EU) 2022/869, koja će biti prilagođena za ugovorne strane EZ. Očekuje se da će biti obezbijedena konsultantska pomoć za izradu ovog zakona.

- donošenje Uredbe o smjernicama za dugoročnu dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta električne energije

Od strane CGES-a pripremljen je Nacrt uredbe o smjernicama za dugoročnu dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta električne energije. Uredba će biti usvojena nakon donošenja novog Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa.

- Izbor člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, po Javnom konkursu iz 2020. godine

Javni konkurs za izbor jednog člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (RAE) na mandatni period od pet godina, objavljen je 1. oktobra 2020. godine u dnevnom listu „Pobjeda“.

Zahtjevi za dostavljanje predloga za članove komisije za rangiranje kandidata za člana Odbora RAE (Komisija) upućeni su od strane Ministarstva ekonomije relevantnim institucijama 12.10.2020. godine. Sve navedene institucije su dostavile svoje predloge za članove Komisije do kraja 2020. godine, osim Skupštine Crne Gore.

Skupštini su upućene urgencije za dostavljanje predloga za dva člana Komisije 16. novembra 2020. godine i 8. februara 2021. godine. Skupština je 17. juna 2021. godine donijela Odluku broj 00-74/21-22/1 EPA 202 XXVII o predlogu dva člana Komisije, kojom su za članove ove komisije predloženi Dejan Dedović i Žana Radulović. Međutim, Ministarstvo kapitalnih investicija je poslije dužeg perioda (u maju 2022. godine) došlo do saznanja o toj odluci.

S obzirom da je od dostavljanja predloga za članove Komisije od Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, Univerziteta Crne Gore i Privredne komore Crne Gore prošlo značajno vrijeme, u julu 2022. godine su ovim institucijama upućeni zahtjevi da se izjasne da li ostaju pri svojim ranijim predlozima. Ministarstvo kapitalnih investicija je tokom jula dobilo odgovore od ovih institucija, pri čemu su CANU i UCG potvrdili svoje ranije predloge, a PKCG je dostavila novi predlog za člana Komisije.

Takođe, u julu 2022. godine Skupštini je upućen zahtjev da se izjasni da li ostaje pri predlogu iz odluke od 17. juna 2021. godine. S obzirom da odgovor nije dobijen, Ministarstvo kapitalnih investicija je u novembru 2022. godine obavijestilo Skupštinu da će smatrati da Skupština ostaje pri svom predlogu iz navedene odluke, ako u roku od 15 dana od dobijanja dopisa Ministarstva kapitalnih investicija ne primi odgovor od Skupštine.

Nakon što su se stekli zakonski preduslovi, Ministarstvo kapitalnih investicija je sprovelo proceduru prema Vladi Crne Gore, nakon čega je Vlada 20. januara 2023. godine donijela rješenje o imenovanju komisije za rangiranje kandidata za člana Odbora Agencije. Međutim, nakon donošenja pomenutog rješenja, Ministarstvo kapitalnih investicija je od strane Administrativnog odbora Skupštine Crne Gore obaviješteno da je gospodin Dejan Dedović podnio ostavku na mjesto člana predmetne Komisije. Imajući u vidu da je članom 31 stav 2 tačka 5 Zakona o energetici propisano da dva člana komisije predlaže Skupština Crne Gore, na predlog Administrativnog odbora na paritetnoj osnovi, Ministarstvo kapitalnih investicija se obratilo Skupštini Crne Gore sa zahtjevom za dostavljanje novog predloga za člana Komisije. Imajući u vidu da nijesmo dobili odogovor, u maju mjesecu poslata je urgencija na koju takođe nijesmo dobili odgovor.

- Izbor predsjednika Odbora Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, po Javnom konkursu objavljenom u decembru 2021. godine

Na zahtjev Ministarstva kapitalnih investicija u januaru 2022. godine, dostavljeni su predlozi članova za Komisiju za rangiranje kandidata za predsjednika Odbora RAE od strane Univerziteta CG, Privredne komore, Crnogorske akademije nauke i umjetnosti, međutim od Skupštine nijesmo dobili odgovor, a ista je dužna, shodno Zakonu o energetici, da predloži dva člana kako bi se finalizovalo imenovanje Komisije. S tim u vezi, Skupštini su upućene urgencije u julu, novembru i decembru 2022. godine, na koje još uvijek nijesmo dobili odgovor.

- Izbor člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, po Javnom konkursu iz 2022. godine

Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti raspisala je Javni konkurs za izbor člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, dana 29.11.2022. godine. S tim u vezi, Ministarstvo kapitalnih investicija se, u skladu sa Zakonom o energetici, u januaru 2023. godine obratilo Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti (CANU), Univerzitetu Crne Gore, Privrednoj komori CG, kao i Skupštini Crne Gore sa zahtjevom za dostavljanje predloga za članove komisije za rangiranje kandidata za člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti. Odgovor je dobijen od Univerziteta CG i Privredne komore CG, dok od CANU-a i Skupštine Crne Gore još uvijek nijesmo dobili odgovor. Upućene su urgencije u maju o.g. na koje takođe nijesmo dobili odgovor.

- Zahtjev za dobijanje koncesije za korišćenje dijela vodnog potencijala rijeke Zete za proizvodnju električne energije u postrojenju mHE „Slap Zete“

U skladu sa članom 66a Zakona o koncesijama, privredno društvo „Zeta Energy“ DOO, Ul. Slap bb, Danilovgrad, podnijelo je tadašnjem Ministarstvu ekonomije Zahtjev za dobijanje koncesije za korišćenje dijela vodnog potencijala rijeke Zete za proizvodnju električne energije u postrojenju mHE „Slap Zete“, zaveden pod brojem: 005-302/20-3605/1 od 7.8.2020. godine, sa pratećom dokumentacijom. Ministarstvo kapitalnih investicija, kao resorno ministarstvo, pokrenulo je postupak ocjene Zahtjeva i prateće dokumentacije.

Pripremljen je Predlog odluke o davanju koncesije za korišćenje dijela vodotoka Zeta za proizvodnju električne energije u maloj hidroelektrani „Slap Zete“, kao i Predlog ugovora o koncesiji za korišćenje dijela vodotoka Zeta za proizvodnju električne energije u maloj hidroelektrani „Slap Zete“. U cilju ispunjavanja uslova za dobijanje koncesije koji se odnose na podobnost, podnosiocu zahtjeva je u oktobru o.g. upućen zahtjev za dostavljanje dopune dokumentacije, kako bi se kompletirala potrebna dokumentacija i stekli uslovi da Ministarstvo energetike i rudarstva procesuiraju pomenuti predlog odluke prema Vladi Crne Gore.

- Zahtjev za dobijanje koncesije za korišćenje dijela vodnog potencijala rijeke Zete za proizvodnju električne energije u postrojenju mHE „Glava Zete“

U skladu sa članom 66a Zakona o koncesijama, privredno društvo „Zeta Energy“ DOO, Ul. Slap bb, Danilovgrad, podnijelo je tadašnjem Ministarstvu ekonomije Zahtjev za dobijanje koncesije za korišćenje dijela vodnog potencijala rijeke Zete za proizvodnju električne energije u postrojenju mHE „Glava Zete“, zaveden pod brojem: 005-302/20-3604/1 od 7.8.2020. godine. Od strane podnosioca zahtjeva smo obaviješteni da su u toku postupci za rješavanje imovinsko-pravnih pitanja, do čijeg okončanja Ministarstvo ne može pristupiti izradi predloga odluke o davanju koncesije i predloga ugovora o koncesiji.

- Zahtjev za dobijanje koncesije od strane Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić podnijela je u skladu sa članom 66a Zakona o koncesijama Zahtjev za davanje koncesije za korišćenje vodotoka za energetske namjene i za korišćenje prirodnih bogatstava u državnoj imovini radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetske objekata u cilju proizvodnje električne energije za sledeće vodotoke (zahtjev podnesen 27.8.2020. tadašnjem Ministarstvu ekonomije):

- voda hidroakumulacije „Krupac“, „Slano“ i „Vrtac“, Opština Nikšić, radi proizvodnje električne energije u HE „Perućica“
- voda hidroakumulacije „Piva“, Opština Plužine, radi proizvodnje električne energije u HE „Piva“
- voda hidroakumulacije „Otilovići“, Opština Pljevlja, radi korišćenja u svrhe tehničko-tehnološkog procesa hlađenja postrojenja u objektu za proizvodnju električne energije – TE „Pljevlja“.

Nakon što se pristupilo ocjeni zahtjeva za navedene energetske objekte, Ministarstvo kapitalnih investicija je od podnosioca zahtjeva tražilo dostavljanje dopune dokumentacije. U vezi sa traženom dopunom, podnosilac zahtjeva nas je dopisom od 10.4.2023. godine obavijestio da se za određene nepokretnosti koje su predmet ovog zahtjeva vode postupci pred sudovima i nadležnim državnim organima. S tim u vezi, podnosiocu zahtjeva je upućen odgovor u kome je rečeno da je potrebno da nam dostave listove nepokretnosti za sporne parcele. Ovim povodom, Ministarstvo kapitalnih investicija se obratilo Upravi za katastar i državnu imovinu sa zahtjevom za uređenje predmetnih listova nepokretnosti. Što se tiče ostalih energetske objekata koje su predmet pomenutog zahtjeva, a koji se odnose na: vodu Rijeke Crnojevića (Prijestonica Cetinje, radi proizvodnje električne energije u mHE „Rijeka Crnojevića“), vodu Velje rijeke (Prijestonica Cetinje i Opština Bar, radi proizvodnje električne energije u mHE „Podgor“), vodu rijeke Ljevaje (Opština Kolašin, radi proizvodnje električne

energije u mHE "Rijeka Mušovića"), vodu vodotoka "Buči" (Glavni grad Podgorica, radi proizvodnje električne energije u mHE "Lijeva Rijeka"), vodu Šavnika (Opština Šavnik, radi proizvodnje električne energije u mHE "Šavnik"), shodno članu 9 stav 2 Zakona o koncesijama, odluku o davanju koncesije na predmetu koncesije na kojem svojinska prava i ovlaštenja vrši opština, donosi opština. Nadalje, uvidom u Odluku o određivanju voda od značaja za Crnu Goru ("Službeni list Crne Gore", br. 009/08, 028/09, 031/09, 031/15) konstatovano je da gore navedeni vodotoci nijesu prepoznati kao vodotoci od značaja za Crnu Goru. Takođe, shodno članu 15 Zakona o državnoj imovini, u prirodna bogatstva kojima raspolaže opština, pored ostalog, spadaju manji vodotoci od lokalnog značaja (koji izvire i uviru na području opštine). Zbog svega navedenog, Ministarstvo kapitalnih investicija je prosljedilo predmetne zahtjeve nadležnim opštinama na dalje postupanje.

- Solarna elektrana Velje Brdo

Pripremljen je Nacrt tenderske dokumentacije za davanje u dugoročni zakup zemljišta u državnoj svojini na lokalitetu Velje Brdo – Glavni grad Podgorica radi izgradnje solarne elektrane. Upućena je informacija Vladi, radi definisanja nadležnosti Ministarstva finansija u dijelu utvrđivanja minimalnog iznosa zakupnine i bankarskih garancija, nakon čega je dobijena procjena vrijednosti zemljišta koja izlazi iz okvira isplativosti projekta. Naime, Uprava za katastar, koja je pod resorom Ministarstva finansija, dostavila je procjenu vrijednosti zemljišta za m² posmatrajući zemljište kao građevinsko, iako tako nije definisano listovima nepokretnosti. Javni poziv za ovaj projekat nije objavljen upravo zbog nerealne procjene vrijednosti zemljišta, a Ministarstvo kapitalnih investicija je tokom ljeta 2023. godine pokušalo angažmanom nezavisnog vještaka doći do realne procjene. Međutim, po ovom osnovu nije bilo uspjeha. Kako bi se došlo do realne procjene, Ministarstvo za energetiku i rudarstvo bi se trebalo obratiti novoj Komisiji za procjenu vrijednosti zemljišta pri Upravi za katastar, koja bi koristila obrazac valorizacije zemljišta kako je to rađeno u prethodnom periodu, kada su u pitanju veliki energetske projekti, a koji se realizuju po principu davanja zemljišta u zakup.

- 1.2. U **Direkciji za naftu i gas** su se vršili poslovi koji se odnose na: pripremu stručnih osnova za izradu propisa iz nadležnosti Direkcije; obezbjeđivanje sprovođenja utvrđene politike iz oblasti strateških rezervi naftnih derivata; izradu planova i drugih strateških dokumenata za obezbjeđenje strateških rezervi naftnih derivata; analizu planova razvoja tržišta strateških rezervi naftnih derivata u regionu i Evropi; praćenje prometa naftnih derivata i utvrđivanje maksimalnih cijena naftnih derivata; praćenje stanja na tržištu naftnih derivata i praćenje razvoja tržišta prirodnog gasa i analiza stanja na regionalnom, evropskom i svetskom tržištu nafte i gasa i uticaja na domaće tržište; vođenje upravnog postupka (izdavanje rješenja za energetske složene inženjerske objekte za ovlaštenog inženjera i revizora); vođenje propisanih evidencija i registara; poslove nadzora nad institucijama u dijelu poslova za koje je povjereno vršenje javnih ovlaštenja; praćenje i koordinacija poslovanja energetskih državnih kompanija u oblasti nafte i gasa (Montenegro bonus Cetinje d.o.o.), saradnju sa drugim organima i organizacijama, naučnim i stručnim institucijama, udruženjima privrednika i nevladinim sektorom iz nadležnosti Direkcije; pripremu i sprovođenje tenderskih postupaka za realizaciju projekata iz nadležnosti Direkcije; pripremu analiza,

izvještaja, informacija i drugih materijala iz nadležnosti Direkcije; davanje stručnih uputstava i mišljenja u saradnji sa drugim organima u cilju što potpunijeg ostvarivanja utvrđene politike, kao i druge poslove po nalogu pretpostavljenog.

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za naftu i gas, utvrđena su službenička radna mjesta za ukupno četiri izvršioca:

- Načelnik/ca (br. izvršilaca 1)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (br. izvršilaca 2)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (br. izvršilaca 1)
- Samostalni/a savjetnik/ca III (br. izvršilaca 1)

Glavne aktivnosti čije je sprovođenje od strane Direkcije za naftu i gas u toku se odnose na:

- **izrada predloga Zakona o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju**

Crna Gora, kao članica Energetske zajednice, obavezala se odlukom Ministarskog savjeta Energetske zajednice iz oktobra 2012. godine (Oduka D/2012/03/MC-EnC), da će najkasnije 1. januara 2023. godine, primijeniti Direktivu Vijeća Evropske unije br. 2009/119/EC od 14. septembra 2009. godine, a kojom se uređuje pitanje održavanja obaveznih rezervi sirove nafte i naftnih derivata i uspostavljanje neophodnih postupaka za rješavanje poremećaja snabdijevanja naftom i/ili naftnim derivatima. Predmetni zakon ima za cilj osiguravanje visokog nivoa sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima na pouzdan i transparentan način, održavanjem minimalnih zaliha naftnih derivata i uspostavljanje potrebnih proceduralnih uslova za rješavanje ozbiljnih nestašica i/ili poremećaja u snabdijevanju. Takođe, formiranje obaveznih rezervi, predstavlja ključno mjerilo za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 15 – Energetika. Nacrt zakona o snabdevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdevanju pripremljen je u trećem kvartalu 2022. godine, nakon čega su uslijedile javne konsultacije. Tokom četvrtog kvartala 2022. godine, Nacrt zakona je izmijenjen i dopunjen da bi se unijeli komentari članova radne grupe u skladu sa izvještaja sa javne rasprave. Nacrt zakona je krajem četvrtog kvartala 2022. godine dostavljen Sekretarijatu Energetske zajednice na komentare. Komentarima Sekretarijata Energetske zajednice potvrđeno je da su sve odredbe Direktive 2009/119/EZ pravilno transponovane u Nacrt zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju prekida u snabdijevanju i usklađene sa pravnom tekovinom Energetske zajednice u oblasti nafei. Na nacrt zakona Sekretarijat za zakonodavstvo je ukazao na neophodne konceptualne izmjene, kao i doradu predloženih rješenja kako bi se otklonile pravne praznine i omogućila primjena zakona. S tim u vezi, nacrt zakona je pretrpio izmjene u skladu sa zahtjevima Sekretarijata za zakonodavstvo, što podrazumijeva ponovno pribavljanje mišljenja relevantnih organa i uzrokuje kašnjenje u planiranoj realizaciji.

- **Projekat adaptacije i modernizacije naftnih rezervoara u Baru u državnom vlasništvu za potrebe skladištenja obaveznih rezervi naftnih derivata**

Direktnom budžetskom podrškom za prevazilaženje energetske krize predviđeno je i 7,5 miliona eur za potrebe formiranja obaveznih rezervi naftnih derivata, što predstavlja jedno

od tri ključna mjerila za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 15 – Energetika. Formiranje obaveznih rezervi ima za cilj osiguranje visokog nivoa sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima na pouzdan i transparentan način, održavanjem minimalnih zaliha naftnih derivata i uspostavljanje potrebnih proceduralnih uslova za rješavanje ozbiljnih nestašica i/ili poremećaja u snabdijevanju. Ovim iznosom predviđena je adaptacija tri rezervoara u državnom vlasništvu na Terminalu Bar, procijenjene vrijednosti cca 1,5 miliona eura, i kupovina rezervi naftnih derivata za preostali iznos. U cilju adaptacije rezervoara, izveden je idejni projekat, u toku je priprema tenderske dokumentacije za raspisivanje otvorenog poziva za izvođenje radova adaptacije pomenutih rezervoara odmah po rebalansu budžeta.

- **Vođenje upravnog postupka - izdavanje rješenja za energetske složene inženjerske objekte za ovlašćenog inženjera i revizora**

U ovoj Direkciji vodi se upravni postupak u oblasti izdavanja dozvole za istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije i u oblasti izdavanja rješenja za ovlašćenog inženjera i/ili revizora, vršica stručnog nadzora i tehničkog pregleda za složene inženjerski objekat kao što su:

1. Prenosni elektro/energetski objekat (nadzemni i podzemni dalekovodi i trafostanice naponskog nivoa 35 kV i više)
2. Proizvodni elektro/energetski objekat (elektrane snage 1MVA i više (hidroelektrane, termoelektrane, vjetroelektrane, solarne elektrane i dr.))
3. Gasovodi protoka većeg od 100 m³/h
4. Brane i akumulacije ispunjene jalovinom ili pepelom za koje je propisano tehničko osmatranje
5. Postrojenja za skladištenje i pretakanje tečnog prirodnog gasa kapaciteta većeg od 1000 m³, postrojenja za skladištenje i pretakanje tečnog naftnog gasa kapaciteta većeg od 1000 m³, postrojenja za skladištenje i pretakanje nafte i derivate nafte kapaciteta većeg od 1000 m³
6. Objekti namjenjeni za proizvodnju, transport i distribuciju toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje snage 1 mWth I više, objekti za proizvodnju transport i distribuciju toplotne energije za industrijsku upotrebu snage 1 mWth I više i stabilne posude pod pritiskom

Izdaju se sljedeća rješenja:

1. Rješenje o izdavanju dozvole za istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije
2. Rješenja za ispunjavanje uslova za obavljanje poslova **ovlašćenog inženjera** za složeni inženjerski objekat, na osnovu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i , 63/18, 11/19 ,82/20, 86/22 i 4/23) -član 193
3. Rješenja za ispunjavanje uslova za **revizora, vršica stručnog nadzora i tehničkog pregleda** za složeni inženjerski objekat, na osnovu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i , 63/18, 11/19 ,82/20, 86/22 i 4/23)-član 194

4. Rješenja za imenovanje vršioca **revizije tehničke dokumentacije** složenog inženjerskog objekta, na osnovu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i , 63/18, 11/19 ,82/20, 86/22 i 4/23)-član 179
5. Rješenja za imenovanje vršioca **stručnog nadzora** složenog inženjerskog objekta, na osnovu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i , 63/18, 11/19 ,82/20, 86/22 i 4/23)-član 186a
6. Rješenja za imenovanje vršioca **tehničkog pregleda** složenog inženjerskog objekta, na osnovu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i , 63/18, 11/19 ,82/20, 86/22 i 4/23)-član 188

7. Obračun i objava maksimalne maloprodajne cijene naftnih derivata

U skladu sa Uredbom o načinu i visini elemenata na osnovu kojih se formiraju maksimalne cijene naftnih derivata u ovoj Direkciji se vrši obračun maksimalne cijene naftnih derivata i korespondencija po tom osnovu. Pokrenuta je inicijativa da se uradi Studija opravdanosti izmjene Uredbe o načinu i visini elemenata na osnovu kojih se formiraju maksimalne cijene naftnih derivata, obzirom da se ista nije mijenjala preko 20 godina, dok su se brojne okolnosti i parametri i indikatori koji utiču na formiranje cijene ovih proizvoda značajno promijenili. S tim u vezi neophodno je uraditi sveobuhvatnu analizu, koja bi podrazumijevala: analizu realnih troškova obzirom na strukturu kompanija, i transportne rute (pomorska i kopnene) koje koriste uvoznici i distributeri naftnih derivata; analizu opravdanosti visine pojedinih obračunskih elementa kao što su: premija, lučka taksa, gubici, prekrcaj, kontrola i špedicija, troškovi distribucije, troškovi maloprodaje, bruto marža, i td.; poređenje sa primjerima u regionu, u kontekstu zastupljenih indikatora i ostale relevantne parametre.

• Pravilnici iz oblasti energetike iz perioda SFRJ i SRJ

Brojni propisi koji regulišu postupanje energetskih subjekata i korisnika usluga sa zakonom, propisima i standardima datiraju iz perioda SFRJ i SRJ, te se i pozivaju na standarde koji više nisu važeći, ili nijesu u skladu sa novim materijalima i tehnologijama. Polazeći od te činjenice, te obaveze harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, MKI je okupio tim najrespektabilnijih inženjera iz oblasti elektro i termo energetike sa ciljem izrade i usvajanja odgovarajući pravilnika koji će urediti i olakšati djelovanje u oblasti energetike, te formiralo radnu grupu u januaru 2023. godine. Takođe, izradu oko 40 pravilnika pratiće usvajanje međunarodnih standarda prema utvrđenoj dinamici i potrebama, a koji će propisati obaveznost primjene, čime bi se obezbijedile standardizovane procedure i postupci za sve subjekte koji obavljaju poslove u okviru energetske djelatnosti.

• Vodonična strategija

Na zahtjev MKI u prethodnom periodu otpočeo je i projekat izrade *Strategije zelenog vodonika*, podržan od strane GIZ-a, odnosno njemačke vlada kroz program Međunarodne klimatske inicijative (IKI) kojim se podupire razvoj procesa, metodologija i instrumenata za dugoročno planiranje dekarbonizacije i integracije klimatskih i ekonomskih ciljeva transformacije sa značajnim potencijalom za održivi i klimatski prihvatljiv razvoj.

Ovaj projekt ima za cilj doprinijeti ispunjenju klimatskih i energetske ciljeva navedenih Sofijskom deklaracijom, Zelenom agenda za Zapadni Balkan i Pariškim sporazumom, a čiji smo potpisnici. Takođe, uvođenje vodonika doprinijelo bi energetskej evoluciji Crne Gore, kao međunarodno prepoznatog potencijalnog energetskeg hub-a, kroz detaljno sagledavanje i analiziranje potencijala vodonika i postavljanje jasne vizije korištenja ovog energenta. Iako je projekt ograničen na razvoj strategije, njegov kaskadni učinak mogao bi oblikovati kreiranje politike postepene zamjene fosilnih goriva, podstaknuti međunarodnu saradnju u ovom polju, i poduprijeti plan održivog razvoja naše zemlje. Namjera Crne Gore je uvođenjem vodika u postojeći energetske miks stvoriti uslove za postupnu zamjenu konvencionalnih goriva i razvoj novih, čistijih oblika energije uz istovremeno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte.

- **Praćenje stanja u oblasti gasa**

U svim strateškim dokumentima Crne Gore, kao što su Nacionalni energetske klimatske plan, i Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (koju je Vlada CG usvojila 2014. godine.) prirodni gas je prepoznat kao važan izvor energije u skladu sa naporima Crne Gore da diversifikuje svoje energetske izvore i koristi ga kao supstituciju za druge oblike energije. S tim u vezi u ovoj Direkciji prate se aktivnosti u oblasti gasa kao što su: praćenje projekata Jadransko-jonske gasovoda IAP, a za čiji nastavak realizacije je neophodno angažovati konsultantsku pomoć u dijelu kompletiranja dokumentacije potrebne za izradu glavnog projekta, što podrazumijeva reviziju idejog projekta i završetak nedostajućih geoistraživačkih radova; praćenje realizacije MoU za izgradnju LNG terminala u Baru i izgradnju termoelektrane na gas; praćenje realizacije MoU u pogledu stvaranja okvira za realizaciju investicionog plana u industrijsku proizvodnju u Pljevljima, a koji podrazumijeva izgradnju drugog kotla u TE Pljevlja, izgradnju cementare korišćenjem podzemne gasifikacije uglja i niz drugih projekata; studije izvodljivosti za pet gasnih elektrana od čega dvije hibridne i ostale aktivnosti u oblasti gasa.

IAP - Korišćenjem granta WBIF-a za tehničku pomoć, u septembru **2018.** godine, omogućen je Projekat izrade **Idejnog projekta** za IAP, za dionice koje pripadaju Crnoj Gori i Albaniji. Idejni projekat je finalizovan u novembru 2021. godine i obuhvata sljedeće stavke: Idejni projekat, zasnovan na prethodnim studijama izvodljivosti, procjenu uticaja na životnu sredinu i društvo i preliminarni trošak investicije; kao i plan implementacije projekta. Predviđeni investicioni troškovi izgradnje IAP-a za dionicu duž crnogorskog primorja iznosi **207.034.000,00 €**.

U prethodnom periodu saradnja Crne Gore, Republike Hrvatske, Albanije i Bosne i Hercegovine je intenzivirana po pitanju IAP projekta. S tim u vezi, nastoje se utvrditi mogućnosti za nastavak realizacije osnivanja projektne kompanije Jonsko – jadranskog gasovoda, u formi društva sa ograničenom odgovornošću, što je i usaglašeno na sastanku Jedinice za upravljanje Projektom (PMU) održanom u prostorijama SOCAR-a u Bakuu. Vlada je 26.01.2023. godine usvojila Informaciju o određivanju „Montenegro Bonus d.o.o.“ za učešće u osnivanju regionalne kompanije „JONSKO-JADRANSKI PLINOVOD d.o.o.“ i zadužila Odbor direktora „Montenegro Bonus d.o.o“ da preduzme aktivnosti u cilju osnivanja regionalne kompanije „JONSKO-JADRANSKI PLINOVOD d.o.o.“. Takođe, Vlada je zadužila i Ministarstvo

finansija, da iz tekuće budžetske rezerve obezbijedi sredstva u iznosu od 20.000,00 €, na ime osnivačkog kapitala društva, što se do 31.10.2023. godine nije realizovalo.

Projekat IAP nalazi se na listama projekata od zajedničkog interesa između ugovornih strana Energetske zajednice i država članica Evropske unije. Pored toga, Projekat IAP nalazi se i na Jedinstvenoj listi prioriternih infrastrukturnih projekata (Single Project Pipeline).

- **Praćenje poslovanja Montenegro bonus Cetinje d.o.o**

U ovoj direkciji se pratilo poslovanja Montenegro bonus Cetinje d.o.o kao državne kompanije koja posluje u oblasti nafte i gasa, sa izraženim (naslijeđenim) problemima u poslovanju iz prethodnog perioda, kao što su: likvidnost kompanije, blokade računa od 1 milion eura od strane Privrednog suda radi obaveza iz perioda upravljanja KAP-om kao i dugovanje od 1,2 miliona eura prema CGES AD; pogrešno evidentirana imovina u finansijskim knjigama društva, a korigovane naknadnom procjenom imovine o.g. (zadnja rađena od 2008 godine). Sa Zaštitnicom imovinsko pravnih interesa Crne Gore ušli su u rješavanje problematike odnosa sa Jugopetrolom, a tiče se pristupa skladišnim kapacitetima datim na upravljanje Montenegro Bonusu; potreba aneksiranja Ugovora između Vlade Crne Gore i Montenegro Bonusa. Pokrenut je projekat izgradnje punionice plinskih boca na Cetinju sa očekivanim završetkom radova i stavljanjem u funkciju najkasnije do januara 2024. godine kako bi se Montenegro Bonus što bolje pozicionirao na tržište plina, odnosno TNG-a, takođe planiraju da u narednom periodu pokrenu izgradnju maloprodajnog objekta nafte i naftnih derivata, i potpisivanje Ugovora za osnivanje regionalne kompanije za IAP. Pored navedenog Montenegro Bonus ima problematiku dugovanja prema EPCG-u u iznosu cca 13 miliona eura kao i dugovanje prema stečajnoj masi KAP-a u iznosu cca 2,2 miliona eura, iako po ovom osnovu postoje dva zaključka Vlade koja navode:

Zaključcima Vlade Crne Gore br. 07-314 od 21.12.2018. godine i br. 07-179 od 22.10.2020. godine, definiše se izmirenje predmetnog duga od strane Vlade Crne Gore iz prihoda po osnovu vlasništva i ostvarene dobiti privrednih subjekata u državnom vlasništvu iz oblasti energetike, a najkasnije do 2026. godine, i po istom osnovu se zadužuje Ministarstvo finansija da najkasnije do 2026. godine, planira budžet na način koji će predvidjeti regulisanje međusobnih dužničko-povjerilačkih odnosa tih subjekata.

Takođe, Zakon o budžetu za 2023. godinu, član 19 („Sl. list CG br. 152/22“) definiše da se prihodi po osnovu vlasništva i ostvarene dobiti privrednih subjekata u državnom vlasništvu u Crnoj Gori iz oblasti energetike, u 2023. godini mogu koristiti za regulisanje međusobnih dužničko-povjerilačkih odnosa tih subjekata.

Dodatno, na 54. sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, u Skupštini Crne Gore, 27.03.2023. godine održano je konsultativno saslušanje na temu „Rad, izazovi i perspektive Društva za proizvodnju, promet roba i usluga „Montenegro bonus Cetinje d.o.o.“, kojom prilikom je ministar Damjanović dao podršku u cilju konačnog rješavanja predmetnog dužničko-povjerilačkog odnosa, što se do 31.10.2023. godine nije realizovalo.

- 1.3. **U Direkciji za ugljovodonike** shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija iz juna 2022. godine vrše se poslovi koji se odnose na: vođenje upravnog postupka u upravnim stvarima iz nadležnosti Direkcije; sprovođenje postupka za dodjelu prava na istraživanje i proizvodnju ugljovodonika i koncesija; pripremanje ugovora o koncesiji za istraživanje ugljovodonika i ugovora o koncesiji za

proizvodnju ugljovodonika; pripremu i izradu planova, programa, strategija i studija za sprovođenje politike razvoja i unapređenje u oblasti ugljovodonika; praćenje, analiziranje i ocjenjivanje stanja u oblasti istraživanja proizvodnje ugljovodonika; praćenje ugovornih obaveza iz ugovora o koncesiji; vršenje obračuna koncesione naknade i sredstava za sanaciju i rekultivaciju; vršenje tehničke kontrole (revizije) projekata; saradnju u oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika; pripremanje analize i informacija iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika; poslove nadzora nad institucijama nad kojima nadzor vrši Ministarstvo ili kojima je povjereno vršenje javnih ovlašćenja.

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za ugljovodonike, utvrđena su službenička radna mjesta za ukupno četiri izvršioca:

- Načelnik/ca (br. izvršilaca 1)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (br. izvršilaca 1)
- Samostalni/a savjetnik/ca III (br. izvršilaca 2)

- 1.4. U **Direkciji za praćenje stanja u oblasti energetike** su se vršili poslovi koji se odnose na: učestvovanje u izradi propisa, obezbjeđivanje sprovođenja utvrđene politike, praćenje stanja u oblasti energetike i predlaganje mjera za njegovo unapređenje, pripremu analiza efekata primjene propisa iz oblasti energetike, praćenje realizacije strateških razvojnih i planskih dokumenata, davanje smjernica za sprovođenje energetske politike u energetskim subjektima u većinskom vlasništvu države i praćenje njihovog rada i poslovanja, praćenje razvoja i integracije tržišta električne energije, priprema predloga mjera Vlade u slučaju poremećaja na tržištu energije, praćenje zaštite kupaca u oblasti energetike, praćenje realizacije projekata, praćenje realizacije ugovora o koncesijama i izdavanje rješenja o obračunu koncesionih naknada, praćenje realizacije ugovora o zakupu zemljišta i obračun zakupnine; praćenje indikatora energetske efikasnosti, itd...

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za praćenje stanja u oblasti energetike, utvrđena su službenička i namještenička radna mjesta za ukupno 7 (sedam) izvršilaca:

- Načelnik/ca (1 izvršilac)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (1 izvršilac)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (1 izvršilac)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (1 izvršilac)
- Samostalni/a referent/ica (1 izvršilac)

Glavne aktivnosti čije je sprovođenje od strane Direkcije za praćenje stanja u oblasti energetike u toku se odnose na:

- male hidroelektrane (mHE)

Trenutno postoji 29 aktivna ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana (mHE) i dvije energetske dozvole za rekonstrukciju mHE kojima je omogućena izgradnja i eksploatacija ukupno 42 objekta mHE od kojih je završena izgradnja 33 mHE koje su trenutno u radu, 4 mHE u fazi projektovanja i 5 mHE u fazi izgradnje. Ukupna instalisana snaga izgrađenih mHE je 52,6 MW, sa planom proizvodnje od 182,4 GWh.

U prethodnom periodu za mHE koje se nalaze u fazi projektovanja ili izgradnje su postojali problemi u njihovoj daljoj realizaciji. Naime, dalja realizacija za dio projekata mHE je obustavljena na osnovu odluka i zaključaka Vlade Crne Gore. Takođe, problem u nastavku dalje realizacije ovih projekata je nastao i nakon protivljenja dijela lokalnog stanovništva. Samo praćenje realizacije ugovora o koncesiji za izgradnju mHE je otežano zbog nemogućnosti sagledavanja cjelokupnog postupka vezano za svaki pojedinačni ugovor, imajući u vidu nadležnosti drugih resora, kao i odsustvo u međusobnoj komunikaciji.

Realizacija ugovora o koncesiji za izgradnju mHE u pogledu njihovog praćenja je problematična sa više aspekata. Ministarstvo nadležno za energetiku, u čijoj nadležnosti je da prati njihovu realizaciju, prati realizaciju rokova i obaveza iz zaključenih ugovora a koji su u direktnoj vezi sa odlukama drugih nadležnih organa čime u velikom broju slučajeva ne daju mogućnost kompletnog pregleda svih aktivnosti. Na ovaj način, ministarstvo u dosta slučajeva ne raspolaže sa svim informacijama vezano za odluke drugih organa, a koje utiču na praćenje realizacije samog ugovora, iz kojih razloga je potrebno efektivno uključivanje svih organa u institucionalno rješavanje pojedinih pitanja.

Važno je istaći da je neslaganje sa idejama korišćenja vodotoka za izgradnju mHE, tokom realizacije pojedinih ugovora o koncesiji za izgradnju mHE, izrazilo lokalno stanovništvo. Protivljenje mještana izgradnji pojedinih objekata bilo je u direktnoj koliziji sa osnovnom idejom programa podsticaja proizvodnje iz obnovljivih izvora energije. U većem broju slučajeva ovi zahtjevi značili su isključivost u smislu protivljenja korišćenja vodotoka za izgradnju mHE, koji su u značajnoj mjeri i doprinijeli da se krene u pravcu raskida ugovora i pored toga što su u ekološkom smislu koji je bio glavni razlog protivljenja ispoštovani svi propisi iz oblasti zaštite životne sredine.

Usljed neispunjenja obaveza iz ugovora o koncesiji Vlada Crne Gore je jednostrano raskinula ukupno 10 ugovora o koncesiji za izgradnju mHE, i to na sljedećim vodotocima: Raštak dva ugovora o koncesiji, Ljeviška rijeka, Crnja, Komarača, Murinska rijeka, Režević rijeka, Đurička rijeka, Bistrica i Bukovica.

Do sada je podnijeto devet tužbi Privrednom sudu Crne Gore za naknadu štete i izgublenu dobit (Bukovica, Đurička, Komarača, Bistrica, Murinska, Ljeviška, Trepačka, Slatina i Crnja) i potrebno je napomenuti da se radi o značajnim finansijskim potraživanjima. Trenutno su kao ishod prvostepenog postupka donijete dvije presude Privrednog suda Crne Gore u kojima iznos naknade štete i izgubljene dobiti za jednu iznosi cca 780.000,00€, a za drugu iznos naknade štete zbog aktiviranja bankarske garancije cca 253.000,00€.

- Hidroelektrana (HE) Komarnica

Pored malih hidroelektrana u nadležnosti Ministarstva za energetiku i rudarstvo prati se realizacija Ugovora o koncesiji za izgradnju HE Komarnica za koju je u toku postupak pribavljanja saglasnosti na elaborat procjene uticaja na životnu sredine. U zavisnosti od ocjene pomenutog elaborata zavisi dalja realizacija ovog projekta.

- Vjetroelektrane (VE)

U pogledu realizacije izgradnje VE u energetsom sistemu Crne Gore egzistiraju dvije VE, i to: Krnovo i Možura. Pored njih resorno ministarstvo prati realizaciju ugovora o zakupu VE Brajiće za koju je u toku izrada planske dokumentacije. Postupak oko izrade planske dokumentacije kako za ovaj projekat, tako i za ostale ne ide utvrđenom dinamikom što dodatno ograničava kvalitetno praćenje ugovora. U konkretnom slučaju resorno ministarstvo nema povratne informacije oko trenutnog statusa izrade planskog dokumenta za ovaj projekta.

- Solarana (SE) Briska gora

Takođe, u toku je izrada i planskog dokumenta za izgradnju SE Briska gora. Rokovi iz ugovora za SE Briska gora si istekli 31.03.2023. godine i od strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma do danas nije dostavljen odgovor koji su rokovi za realizaciji planskog dokumenta kako bi se moglo pristupiti redefinisaniu novih rokova iz ugovora. U ovom predmetu imamo i pokrenut sudski postupak vezano za sprovedenu tendersku proceduru što je u konačnom dovelo do Presude Upravnog suda U. br 8159/18 od 07.07.2020. godine kojim je poništeno rješenje tadašnjeg Ministarstva ekonomije - Tenderske komisije po osnovu Javnog poziva za davanje u zakup zemljišta u svojini države na lokalitetu Briska Gora – Opština Ulcinj, radi izgradnje SE. Kao naredni korak koji treba predzeti je da resorno ministarstvo postupi po Presudi suda što će svakako uticati na dalju realizaciju ovog projekta.

- Toplifikacija Pljevalja

Kako bi se što prije pristupilo realizaciji projekta “Toplifikacija Pljevalja, za čista i topla Pljevlja”, a u cilju zaštite građana, ministarstvo nadležno za energetiku je predložilo donošenje Odluke o utvrđivanju javnog interesa za realizaciju projekta “Toplifikacija Pljevalja, za čista i topla Pljevlja”.

Intencija donošenja ove odluke je bila usmjerena da se kroz proglašenje javnog interesa za realizaciju projekta “Toplifikacija Pljevalja, za čista i topla Pljevlja” poveća efikasnosti i efektivnosti cijelog procesa operacionalizacije toplifikacije Pljevalja, čime bi se ubrzale i prevazišle mnoge administrativne barijere koje bi u redovnim okolnostima stajale na putu.

U osnovi realizacija projekta je zasnovana na energetske i ekološkim osnovama sadržanim u odredbama Zakona o energetici. Između ostalog članom 4 stav 2 tač. 2 i 8 je propisano da se Javni interes ostvaruje se obavljanjem energetske djelatnosti iz člana 86 ovog zakona, na principima zaštite životne sredine i ugovaranja korišćenja prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa i drugih sistema gasa, snabdijevanja električnom energijom, gasom i toplotnom energijom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu i učestvovanja na tržištu električne energije i gasa. Pored navedenog, u članu 86 stav 1 tačka 11 Zakona o energetici, propisano je da je energetska djelatnost od javnog interesa kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije, dok je stavom 5 istog člana propisano da je djelatnost od javnog interesa u smislu ovog zakona je i eksploatacija uglja za proizvodnju električne i toplotne energije u Crnoj Gori.

Usled činjenice da je u porastu zagađenosti vazduha u Opštini Pljevlja, a da se kao jedan od modela rješavanja ovog pitanja podrazumijeva što brža realizacija projekta toplifikacije Pljevalja donijeta je predmetna Odluka.

U vezi sa navedenim potrebno je intezivirati aktivnosti na navedenom projektu kako bi predmetna odluka poslužila svojoj svrsi a to je da se u konačnom što prije i riješi dugogodišnji problem zagađenja u Pljevljima.

- Član 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i spovedene procedure drugih organa vezano za realizaciju izgradnje energetskih objekata

Izmjenom Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG”, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 - ispravka, 82/20, 86/22 i 4/23), konkretno članom 218c, dovelo je do neplanskog i nestratiškog planiranja energetskog sektora, odnosno onemogućavanje planiranja i praćenja funkcionisanja energetskog sektora od strane Ministarstva energetike i rudarstva, kao ministarstva nadležnog za ove poslove. Navedenim članom je propisano da do donošenja Plana generalne regulacije Crne Gore, a u cilju podsticanja izgradnje objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora sunca i drugih obnovljivih izvora, na zemljištu ili objektima u državnoj ili privatnoj svojini, urbanističko-tehnički uslovi (UTU) mogu se izdati od strane Vlade Crne Gore. U postupku izdavanja ovih UTU ne postoji zakonska obaveza pribavlja mišljenja resornog ministarstva iz oblasti energetike, već se sa istima upoznajemo nakon usvajanja istih od strane Vlade Crne Gore. Budući da su nadležnosti Direkcije priprema godišnjeg i dugoročnog energetskog bilansa potrebno je naglasiti da izdavanje UTU na ovaj način onemogućava praćenja, analize trenutnog i budućeg stanja u oblasti energetike. Pored ovoga zbog nemogućnosti kvalitetnog praćenja i izračunavanje udjela OIE u finalnoj potrošnji koji nam je kroz Odluku ministarskog savjeta utvrđena kao obaveza u iznosu od 50% za 2030. godinu.

Posebno je problematično što ovakav pristup onemogućava strateško planiranje energetskog sektora kako od strane Države tako i od strane subjekata zaduženih za ovu oblast, i istovremeno direktno utiče na rad i poslovanje energetskih subjekata prvenstveno društava u većinskom državnom vlasništvu (EPCG, CGES, COTEE i CEDIS).

Navedeni član zakona utiče na više segmenata od kojih su najznačajni:

1. Izrada Nacionalnog i energetskog i klimatskog plana Crne Gore do 2030. godine (NECP) i međunarodna reputacija Crne Gore kao zemlje članice Energetske zajednice (EZ);
2. Problematika priključenja na elektroenergetsku mrežu i nemogućnost razvoja državnih projekata i prekograničnih postrojenja, troškovi balansiranja i cijena električne energije za krajnjeg potrošača;
3. Obaveze Crne Gore kao članice EZ za dostizanje cilja za udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije i cilja za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte;
4. Problematika izrade Energetskih bilansa Crne Gore.

U pogledu uticaja na rad Direkcije za praćenje posebno ističemo uticaj primjene člana 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. Navedenim članom se omogućava razvoj novih proizvodnih kapaciteta u oblasti energetike nezavisno od toga da li su isti prepoznati strateškim i planskim dokumentima, kao i da li se isti mogu priključiti na elektroenergetsku mrežu. Ovakav pristup onemogućava definisanje novih izvora u okviru NECP jer sama

kontrola razvoja više nije u okviru resornog ministarstva, što takođe utiče i na razvoj same elektroenergetske mreže.

Vlada Crne Gore je u prethodnom periodu izdavala UTU za izgradnju više objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora posebno za izgradnju elektrana velikih snaga, naročito solarnih elektrana. Do sada je podnijeto preko 40 zahtjeva, Vlada je izdala skoro 30 UTU za izgradnju energetskih objekata ukupne instalisane snage oko 4000 MW. Treba istaći da su postojeći proizvodni kapaciteti ukupne instalisane snage cc 1000 MW od kojih je polovina dovoljna za podmirenje potreba za potrošnjom električne energije.

- **Problematika priključenja na elektroenergetsku mrežu**

Primjena člana 218c pomenutog zakona je uslovila trenutno rezervisanje kapaciteta za priključenje i nemogućnost daljeg planiranja razvoja energetike, što potencijalno ugrožava i mogućnost razvoja novih proizvodnih kapaciteta i od strane EPCG. Naime, Crnogorski elektroprenosni sistem AD (CGES) je kao operator prenosnog sistema električne energije dostavio zahtjev od 23.08.2013. godine prema Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma za obustavljanje izdavanja UTU. Nezavisno od toga, Vlada Crne Gore je nastavila sa izdavanjem UTU.

U pomenutom zahtjevu CGES je istakao da imaju zaključena tri ugovora sa investitorima o priključenju na prenosnu mrežu za tri solarne elektrane ukupne planirane instalisane snage 985 MW, da je završena analiza za još tri elektrane ukupne snage 880 MW koji su na granici preostalih slobodnih kapaciteta za priključenje, kao i da je dostavljen veliki broj drugih zahtjeva za davanje mišljenja o mogućnosti priključenja na elektroprenosnu mrežu koji trenutno ne mogu da se priključe.

Naime, u zahtjevu CGES-a je navedeno da nije moguće obezbijediti priključenje drugih novih elektrana prije nego se izvrše značajna pojačanja u prenosnoj mreži u vidu izgradnje više novih interkonektivnih dalekovoda sa zemljama regiona, za koju je potrebno oko deset godina. Ovakav pristup ukazuje na postojanju nesinhronizovanog rada na razvoju energetskog sistema, kao na primjer završetka Transbalkanskog koridora, sektor Pljevlja-Bajina Bašta, čijim bi se završetkom omogućila nova tačka prekogranične razmjene električne energije i na taj način omogućilo 'rasterećenje' mreže, a čija je dinamika razvoja uslovljena nerješavanjem prostorno planske dokumentacije.

Primjena člana 218c je problematična ne samo zbog uslova za priključenje novih elektrana na elektroenergetski sistem, već i iz razloga što onemogućava da ministarstvo učestvuje u planiranju izgradnje elektroenergetskih objekata, iako je to u njegovoj nadležnosti.

Treba voditi računa da izgradnja nestabilnih izvora značajno smanjuje sigurnost snabdijevanja i dodatno nameće obavezu istovremenog planiranja razvoja stabilnih izvora, kao regulacije sistema, što u velikoj mjeri opravdava potrebu za izgradnjom velikih HE. Pored ovoga izgradnja novih energetskih objekata u većini slučajeva zahtjeva i izgradnju nove mreže za priključenje koja u slučaju otkupa od nadležnog operatora sistema postaje dio njegovog sistema, a sam trošak njene izgradnje postaje trošak krajnjih kupaca.

- **Izgradnja novih kapaciteta po osnovu sprovedenih procedura Ministarstva finansija**

Sprovodeći aktivnosti shodno odredbama Zakona o državnoj imovini stvaraju se uslovi za realizaciju projekata za izgradnju energetske objekata za proizvodnju električne energije. Do sada su započete aktivnosti kako bi se omogućila izgradnja dvije VE, i to jedna VE na lokalitetu Bijela (Šavnik) dok je druga VE na Sinjajevini u Kolašinu. Kao i po članu 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i ovi projekti se razvijaju nezavisno od postojanja planskih pretpostavki za njihov razvoj, bez definisanog priključenja, i najvažnije bez resornog ministarstva. Navedeni pristup takođe utiče na izradu NECP.

- **Obaveze Crne Gore kao članice EZ za dostizanje Nacionalnog cilja**

NECP kao glavni strateški dokument kojim se planira razvoj energetske sektora Crne Gore, pored ostalog, treba da sadrži cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u 2030. godini. Shodno Odluci Savjeta ministara Energetske zajednice od 15. decembra 2022. godine, taj cilj je 50%. NECP treba da sadrži plan realizacije projekata izgradnje elektrana na obnovljive izvore energije, koje će doprinijeti ostvarenju utvrđenog cilja, kao i njegovu dinamiku.

Usled svih navedenih okolnosti nije moguće predvidjeti dinamiku dostizanja ovog cilja zbog nemogućnosti praćenja razvoja novih projekata za koje Država nema zaključene ugovore. Pored ovoga, usled nepostojanja ugovornog odnosa sa Državom ne mogu se obezbijediti ulazni podaci neophodni za izračunavanje ovog cilja budući da resorno ministarstvo ne može raspolagati sa podacima gdje će proizvedena električna energija biti isporučena niti da li će ista biti uključena u nacionalni cilj Crne Gore.

Takođe, navedena odluka Savjeta ministara EZ sadrži i cilj za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, koji za Crnu Goru iznosi 55% u 2030. godini u odnosu na nivo iz 1990. godine. Ostvarenje ovog cilja u najvećoj mjeri zavisi od budućeg rada TE Pljevlja. Odluku o budućem radu TE Pljevlja je potrebno donijeti u što kraćem roku, kako bi mogli planirati iz kojih obnovljivih izvora će se nadomjestiti proizvodnja električne energije iz ove elektrane, kao i na koji način se može postići cilj za smanjenje emisija sa efektom staklene bašte.

- **Problematika izrade Energetskog bilansa Crne Gore**

Zakon o energetici na jasan način propisuje da se potrebe za energijom, odnosno energentima koje je neophodno obezbijediti radi balansa snabdijevanja i potražnje, urednog i kontinuiranog snabdijevanja kupaca, održivog razvoja energetike, način snabdijevanja pojedinim vrstama energije i energentima, potreban nivo zaliha energenata i rezervnih kapaciteta energetske objekata za sigurno snabdijevanje krajnjih kupaca energijom i energentima utvrđuju se energetskim bilansom Crne Gore.

Članom 16 stav 5 Zakona o energetici propisano je da Energetski bilans donosi Vlada Crne Gore, dok je njegov sadržaj utvrđen članom 14 Zakona kojim je propisano da se sastoji od: bilansa električne energije, bilansa uglja, bilansa nafte, naftnih derivata i biogoriva, bilansa prirodnog gasa i bilansa toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i industrijsku upotrebu.

Energetski bilans kako godišnji, tako i dugoročni, se pripremaju na bazi podataka o bilansu

električne energije dobijenih od strane energetske subjekata. Usled nemogućnosti kontrole razvoja energetskeg sektora, posebno u pogledu izgradnje novih energetskeg kapaciteta koji se realizuju bez učešća resornog Ministarstva, onemogućeno je pribavljanje osnovnih ulaznih parametara za izradu energetskeg bilansa. Iz navedenih razloga Ministarstvo nije u mogućnosti objektivnog sagledavanja svih elemenata koji utiču na izradu bilansa.

Posebno je problematično budući da su energetske subjekti i kupci samosnabdjevači dužni da svoje bilanse usklade sa Energetskim bilansom Crne Gore koji na ovakav način nije moguće precizno predvidjeti. Takođe, kako je članom 16 Zakona o energetici propisano da dugoročni energetske bilans, između ostalog, sadrži procjenu energetskeg veličina potrebnih za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena (RDP) u oblasti električne energije i gasa direktno utiče na poslovanja energetskeg subjekata za koje Regulatorna agencija utvrđuje RDP.

Kroz pravilno utvrđivanje RDP osigurava se da operatori prenosnog (CGES) i distributivnog sistema (CEDIS) budu adekvatno kratkoročno i dugoročno motivisani za povećanje efikasnosti, integraciju tržišta i obezbjeđenje sigurnosti snabdijevanja.

Regulatorno dozvoljenim prihodom utvrđuju se cijene ili naknade za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema, posebno za električnu energiju i gas, kao i za rad operatora tržišta (COTEE) što dodatno remeti poslovanje ovih subjekata usled nemogućnosti precizne izrade energetskeg bilansa zbog stihijske dodjele prava na izgradnju novih proizvodnih kapaciteta.

- 1.5. U **Direkciji za energetske efikasnost** su se vršili poslovi koji se odnose na: pripremu stručnih osnova za izradu propisa iz nadležnosti Direkcije; verifikaciju ušteda postignutih implementacijom mjera za poboljšanje energetske efikasnosti i praćenje ispunjenja nacionalnog indikativnog cilja energetske efikasnosti; definisanje indikatora energetske efikasnosti; saradnju i koordinaciju sa državnim organima, organima lokalne samouprave i velikim potrošačima na uspostavljanju sistema energetskeg menadžmenta i sprovođenju mjera energetske efikasnosti; predlaganje mjera za racionalizaciju energetske potrošnje i povećanje energetske efikasnosti u objektima javnog sektora; praćenje i podsticanje realizacije zakonskih obaveza velikih potrošača, distributera energije, operatora distributivnog sistema i snabdjevača energijom; koordinaciju aktivnosti na sprovođenju energetskeg pregleda i energetske sertifikacije zgrada; razvoj nacionalnog softvera za sertifikovanje energetskeg karakteristika zgrada; upravljanje sistemom energetskeg sertifikovanja zgrada i vođenje registra izdatih sertifikata; koordinaciju aktivnosti na primjeni regulatornog okvira za eko dizajn i označavanje energetske efikasnosti proizvoda koji utiču na potrošnju energije; učešće u organizaciji obuka iz oblasti energetske efikasnosti za različite ciljne grupe u saradnji sa obrazovnim institucijama; koordinaciju informativnih i edukativnih aktivnosti u cilju podizanja svijesti građana i određenih ciljnih grupa o značaju i efektima energetske efikasnosti; vođenje internet stranice za energetske efikasnost; pripremu analiza, izvještaja, informacija i drugih materijala iz nadležnosti Direkcije; kao i drugi poslovi u skladu sa propisima.
- Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za energetske efikasnost, utvrđena su radna mjesta za ukupno 4 (četiri) izvršioca:

- Načelnik/ca (1 izvršilac)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (2 izvršioaca)
- Samostalni/a savjetnik/ca II (1 izvršilac)

Glavne aktivnosti čije je sprovođenje od strane Direkcije energetske efikasnosti u toku se odnose na:

- **Harmonizaciju pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti sa pravnom tekovinom EU**

Crna Gora je postigla visok nivo usklađenosti donošenjem Zakona o efikasnom korišćenju energije i 82 podzakonska akta, od čega je 14 podzakonskih akata usvojeno u proteklih godinu dana. S aktivnostima na izradi i primjeni pravnog okvira će se nastaviti i u narednom periodu, posebno u dijelu stvaranja uslova za realizaciju obaveze energetske sertifikovanja zgrada, kao glavnog mehanizma za ocjenu kvaliteta gradnje u Crnoj Gori, sa aspekta potrošnje energije.

- **Utvrđivanje novog indikativnog cilja za energetske efikasnosti i definisanje politika i mjera za njegovo postizanje**

U okviru Nacionalnog energetske i klimatskog plana (NECP) koji je u pripremi, biće definisane i politike i mjere za dostizanje novog indikativnog cilja energetske efikasnosti, koji je predložen od strane Energetske zajednice. Aktivnosti na finalizaciji NECP-a su nastavljen uz podršku Njemačkog društva za međunarodnu saradnju (GIZ). Rok za dostavljanje finalnog dokumenta Sekretarijatu Energetske zajednice je 30. jun 2024. godine.

Pored toga u 2023. godini, EBRD banka je obezbijedila tehničku pomoć Ministarstvu u cilju transponovanja obaveza iz člana 14 Direktive o energetske efikasnosti, a koji predviđa izradu Studije za razvoj daljinskog grijanja/hlađenja i visoko-efikasne kogeneracije sa Akcionim planom. Studija je završena u aprilu 2023. godine. Plan je da rezultati Studije budu integrisani u NECP.

- **Izrada Studije unapređenja energetske efikasnosti zgrada**

Shodno Zakonu o efikasnom korišćenju energije, Ministarstvo je u obavezi da izradi Studiju unapređenja energetske efikasnosti zgrada, a što je jedna od preostalih obaveza iz Direktive o energetske efikasnosti zgrada (EPBD). Cilj Studije je sagledavanje mogućnosti za unapređenje investicionog ambijent po pitanju poboljšanja energetske karakteristika ukupnog fonda zgrada u Crnoj Gori.

Shodno Zakonu o efikasnom korišćenju energije Studija unapređenja energetske efikasnosti zgrada treba da sadrži sljedeće elemente:

- pregled fonda zgrada;
- pregled isplativih mjera energetske efikasnosti za zgrade u zavisnosti od vrste i namjene zgrada i klimatskih uslova;
- pregled podsticajnih mjera za finansiranje radova na rekonstrukciji, odnosno adaptaciji

- zgrada, radi unapređenja njihovih energetske karakteristika;
- dugoročne projekcije za usmjeravanje investicija u unapređenje energetske efikasnosti zgrada od strane pojedinca, građevinske industrije i finansijske institucije;
 - procjenu očekivanih ušteda energije i drugih koristi.

Podrška za izradu studije je obezbijeđena od strane Svjetske banke i u toku je realizacija pripremnih aktivnosti.

- **Implementacija projekata za unapređenje energetske efikasnosti u javnom sektoru**

Značajne aktivnosti u oblasti energetske efikasnosti sprovode se u okviru konkretnih projekata koje koordinira Ministarstvo. Najvažniji projekti energetske efikasnosti usmjereni na objekte javnog sektoru, a čija realizacija je u toku su:

1. *Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (PEEPB)*. Projekat je finansiran od strane KfW banke. Cilj ovog projekta je primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim zgradama, socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama” se realizuje po osnovu Ugovora o kreditu i Ugovora o grantu, potpisanim sa KfW bankom, u decembru 2019. godine, i Posebnog ugovora, potpisanog u avgustu 2020. godine. Za potrebe implementacije projekta obezbijeđena su sredstva iz kredita KfW banke u iznosu od 45 miliona eura i iz donacije Evropske unije (WBIF-REEP+) u iznosu od 4,7 miliona eura. Takođe, planiran je i sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura. Za implementaciju programa zaduženo je Ministarstvo energetike i rudarstva, u saradnji sa Ministarstvom finansija, Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za katastar i državnu imovinu.

U prethodnom periodu realizovane su sledeće aktivnosti:

- Izrađeni i revidovani Glavni projekti, sprovedena procedura nabavke i potpisan ugovor za izvođenje radova na adaptaciji JU Srednje ekonomsko-ugostiteljske škole i zgrade univerziteta DIF u Nikšiću, JU Gimnazije „25 maj“ u Tuzima, JU OŠ „Njegoš“ u Kotoru i ugradnji fotonaponskih sistema na vrtiću „Naša radost“ u Herceg Novom, OŠ „Njegoš“ u Kotoru i Gimnaziji „25 maj“ u Tuzima. Ugovorena vrijednost radova iznosi 5.846.401,96 €, dok je ugovoreni rok završetka radova 2. decembar tekuće godine.
- Izrađen i revidovan Glavni projekat i završena evaluacija za odabir izvođača radova na rekonstrukciji i adaptaciji objekata Dom za stare „Grabovac“ u Risnu, na koju je dobijena saglasnost kreditora. U toku je priprema ugovora čije se potpisivanje očekuje do kraja novembra tekuće godine.
- Završena izrada tehničke dokumentacije za adaptaciju objekata JU OŠ “Vuk Karadžić” Berane, JU OŠ “Vladislav Ribnikar” Bijelo Polje i JU OŠ “Risto Ratković” Bijelo Polje (Klaster IV)
- U toku izrada tehničke dokumentacije za adaptaciju objekata JU OŠ “Lovćenski partizanski odred” Cetinje, JU Gimnazija “Petar Lubarda” Cetinje, JU OŠ “Jugoslavija” Bar i JU OŠ “Srbija” Bar (Klaster VI)
- U toku procedura pretkvalifikacije potencijalnih izvođača za klaster IV i VI.
- U toku realizacija faza 2 i 3 projekta na uspostavljanju Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru,

- Donijeta odluka da se umjesto nove administrativne zgrade za potrebe državnih organa izgradi Studentski dom na Cetinju. Nastavak aktivnosti vezanih za ovaj dio projekta planiran nakon ugovaranja konsultantskih usluga.
2. *Energetska efikasnost u Crnoj Gori (MEEP2)*. Vlada Crne Gore je dobila zajam od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) za nastavak realizacije projekta Energetska efikasnost u Crnoj Gori, kroz fazu dva. U okviru prve faze projekta (MEEP 1), koja se završila u martu 2018. godine, energetska je unaprijeđeno 25 javnih objekata (9 obrazovnih i 16 zdravstvenih). Implementacija druge faze projekta (MEEP 2) je započela 1.9. 2018. godine, a planirana je da traje do 31.12.2023. godine. Vrijednost budžeta projekta je 6 miliona eura. U okviru MEEP 2, planirano je unapređenje energetske karakteristika 18 objekata zdravstvenog sistema.
- U realizaciji MEEP 2 učestvuju Ministarstvo energetike i rudarstva i Ministarstvo zdravlja. Ministarstvo zdravlja je odgovorno za implementaciju mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim ustanovama, dok je Direktorat za energetiku Ministarstva kapitalnih investicija odgovoran za koordinaciju projekta i obezbjeđivanje podrške Ministarstvu zdravlja.

U prethodnom periodu realizovane su sledeće aktivnosti:

- Adaptiran je objekat Dom zdravlja Podgorica-Golubovci. Vrijednost izvedenih radova iznosi , vrijednosti radova 165.732,33EUR.
- Potpisan je ugovor za izvođenje radova na objektima: Opšta bolnica Nikšić, Dom zdravlja Mojkovac, Dom zdravlja Danilovgrad, Zdravstvena stanica Žabljak i Dom zdravlja Podgorica – Blok V. Vrijednost ugovora iznosi 1.789.825,62 EUR.
- Pripremljen je Operativni priručnik za implementaciju dugoročno održivog finansijskog mehanizma za projekte energetske efikasnosti.
- Tehnička dokumentacija (detaljni energetska pregledi i glavni projekti) za primjenu mjera energetske efikasnosti u 8 zdravstvenih ustanova je pripremljena.
- Sproveden je socijalni monitoring nakon izvođenja radova u objektima: Opšta bolnica Bar, Dom zdravlja Tivat i Dom zdravlja Ulcinj.
- Ostvarene su uštede u potrošnji energenata oko 600.000 EUR. Ostvarene uštede koriste se za finansiranje radova u drugim zdravstvenim objektima, a koji su predmet adaptacije preko MEEP 2.
- Uslijed rasta cijena građevinskog materijala i izvođenja radova u Crnoj Gori i u regionu, za 4 zdravstvena objekta (Dom zdravlja Podgorica – Konik, Dom zdravlja Bar, Opšta bolnica Nikšić – Dječja klinika i Psihijatrija i Dom zdravlja Herceg Novi), inicijalno planirana za adaptaciju preko MEEP 2, nedostajala su finansijska sredstva u iznosu od 2,5 miliona EUR-a. Kako projekat MEEP 2, doprinosi strateškom cilju unaprjeđenja kvaliteta zdravstvene usluge, a sa druge strane doprinosi značajnim uštedama u potrošnji energenata, Ministarstvo zdravlja je obezbijedilo ova nedostajuća sredstva .

- **Implementacija podrške za unapređenje energetske efikasnosti u domaćinstvima**

U završnoj fazi je realizacija nove faze programa „Energetski efikasan dom“ čiji je cilj smanjenje troškova za energiju i povećanje komfora u domaćinstvima, ostvarivanje značajnog smanjenja emisija CO₂, kao i razvoj tržišta efikasnih sistema za grijanje i hlađenje u Crnoj Gori.

Program podrazumijeva atraktivan i održivi finansijski mehanizam u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima. Za potrebe ovog Programa, nekadašnje Ministarstvo je za ovu godinu obezbijedilo je 150.000 eura za subvencionisanje kamata i naknada za obradu kredita za domaćinstva u Crnoj Gori za primjenu mjera energetske efikasnosti. U okviru Programa, građani su bili u prilici da apliciraju za beskamratne kredite do maksimalnog iznosa do 10.000 €, sa periodom otplate do šest (6) godina, za sprovođenje prethodno navedenih mjera energetske efikasnosti u svojim domaćinstvima, dok će Ministarstvo subvencionisati troškove kamate i obrade kredita za cjelokupan period otplate kredita.

Ministarstvo je realizovalo Javni poziv namijenjen građanima da se prijave za učešće u programu, od 5.7.2023. godine, do 4.8.2023. godine. O velikom interesovanju građana, značaju i svrsishodnosti ovog projekta govori i podatak da je u okviru ovog javnog poziva obrađeno 354 zahtjeva zainteresovanih građana. U toku je implementacija mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima, nakon čega će biti realizovane i ostale aktivnosti u okviru programa Energetski efikasan dom.

Dosadašnje iskustvo u implementaciji sličnih podsticajnih projekata koji su bili namijenjeni domaćinstvima, a u okviru kojih je 1732 domaćinstva u Crnoj Gori primijenilo mjere energetske efikasnosti, od čega je značajan broj na sjeveru Crne Gore, pokazuju da se svijest građana o efektima primjene mjera energetske efikasnosti u značajnoj mjeri povećava. Građani postaju svjesniji da primjenom mjera energetske efikasnosti predviđenih programom „Energetski efikasan dom“, upotrebom energetski efikasnih tehnologija, koji su pritom i ekološki prihvatljivije, mogu da u značajnoj mjeri povećaju komfor i daju značajan doprinos smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte.

- **Realizacija aktivnosti iz plana direktne budžetske podrške Evropske Komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize**

U okviru plana direktne budžetske podrške Evropske Komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize 13 miliona eura je predviđeno za realizaciju 3 programa koji za cilj imaju unapređenje energetske efikasnosti i to:

1. *Unapređenje energetske efikasnosti u sektoru domaćinstava* u iznosu cca 8 miliona eura - uspostavljanje finansijskog mehanizma kojim bi se podržala implementacija mjera energetske efikasnosti po uzoru na programe koje je Ministarstvo realizovalo u prethodnom periodu (Energy Wood, Energetski efikasan dom). U toku su pripremne aktivnosti za realizaciju ovog programa. Podrška na pripremi programa biće pružena od strane UNDP-ja.
2. *Unapređenje energetske efikasnosti u turizmu*, u iznosu od cca 3,5 miliona eura, kojim će biti obuhvaćeno do 30 turističkih preduzeća. Program će obezbijediti bespovratna sredstva na kliznoj skali od 30% do 70% kako bi se turistička preduzeća kvalifikovala

za implementaciju intervencija koje će poboljšati energetska efikasnost i smanjiti njihove operativne troškove. U toku su pripremne aktivnosti za realizaciju ovog programa.

3. *Unapređenje energetske efikasnosti u industriji* u iznosu od cca 1,5 milion eura + 1 million eura iz budžeta Crne Gore, kojim će biti obuhvaćeno do 20 privrednih subjekata (mala i srednja preduzeća). Program ima za cilj uspostavljanje mehanizma finansijske podrške za uvođenje inovativnih rješenja i novih tehnologija koje će dovesti do poboljšanja energetske efikasnosti poslovnih subjekata u prerađivačkoj industriji, modernizacije proizvodnih procesa, unapređenja inovativnih kapaciteta i smanjenja potrošnje energije. Realizacija ovog programa je već počela. Fond za inovacije Crne Gore raspisao je 22. septembra 2023. godine, Javni poziv za učešće u Programu za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji.

2. DIREKTORAT ZA KAPITALNE I IPA PROJEKTE

Dana 31.10.2023. godine neposredno prije osnivanja 44 Vlade Crne Gore Direktorat za kapitalne i IPA projekte se, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija (usvojen na sjednici Vlade Crne Gore održanoj dana 18.07.2022), nalazio u sastavu Ministarstva kapitalnih investicija.

U sklopu Direktorata za kapitalne i IPA projekte, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija iz juna 2022. godine, bile su oformljene sledeće Direkcije:

- 2.1. Direkcija za kapitalne projekte
- 2.2. Direkcija za IPA projekte

U Direktoratu za kapitalne i IPA projekte - vrše se poslovi koji se odnose na: pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata i analiziranje investicionih mogućnosti i administrativnih barijera i pripremu predloga mjera za unapređenje investicionog ambijenta; analiziranje mogućnosti za realizaciju javno-privatnog partnerstva; definisanje investicione politike u vezi sa nadležnošću Ministarstva i usklađenost investicione politike sa ciljevima održivog razvoja; koordiniranje i sprovođenje promotivnih aktivnosti za jačanje prepoznatljivosti Crne Gore i privlačenje investicija na domaćem i međunarodnom tržištu; pružanje podrške investitorima tokom investicionog procesa iz nadležnosti ovog ministarstva; saradnju sa predstavnicima privatnog i javnog sektora u cilju kreiranja politika i mjera namijenjenih privlačenju investicija, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva; koordiniranje i neposredan rad na pripremi i reviziji strateških i programskih dokumenata, projektnih ideja i opisa projekata/akcija, koji se dijelom ili u potpunosti finansiraju iz EU fondova na nivou Ministarstva; obavljanje poslova projektno implementacione jedinice za projekte koji se finansiraju iz sredstava EU; učešće u radu sektorskog odbora za nadgledanje; IPA monitoring odbora; obavljanje aktivnosti koje se odnose na horizontalna pitanja (upravljanje ljudskim resursima; upravljanje rizicima; izvještavanje o nepravilnostima; interni sistem kontrole; poštovanje zahtjeva za informisanje i promovisanje projekata/akcija; IT sistema); planiranje, priprema, praćenje i analiza kapitalnih investicija i u vezi sa tim zaključenih ugovora koji se finansiraju iz dostupnih fondova i osiguranje međunarodne podrške za njihovu realizaciju, itd..

Glavne aktivnosti koje su sprovedene od strane Direktorata za kapitalne i IPA projekte, a odnose se na energetiku su:

- Energetski paket

Definisana je struktura potrošnje 30 miliona eura bespovratnih sredstava koja su u vidu direktne budžetske podrške dodijeljena Crnoj Gori od strane Evropske komisije za prevazilaženje energetske krize. Realizovana je isplata samo prve komponente od 4 definisane, i to zbog situacije sa budžetom. Naime, sredstva nisu bila planirana Zakonom o budžetu za 2023. godinu, rebalans nije usvojen tokom godine, i Delegaciji EU je zahtijevano produženje perioda u kome sredstva treba da se isplate. Prema zaključenom Finansijskom sporazumu između Vlade i Evropske komisije, kojim se Crnoj Gori dodijeljuje 30 miliona eura bespovratnih sredstava u vidu direktne budžetske podrške Evropske komisije za prevazilaženje energetske krize, 27 miliona eura je trebalo isplatiti do kraja 2023. godine, a

preostalih 3 miliona eura kada se postignu svi indikatori koji se definisani tzv. Mapom puta, koju je Vlada usvojila u januaru 2023. godine i što je bio obavezan preduslov za sve zemlje da bi se pristupilo zaključenju Finansijskog sporazuma, i Crna Gora je najteže ispunila ovaj preduslov. Na osnovu Informacije koju je Vlada usvojila u aprilu 2023. godine, definisane su 4 komponente za isplatu iz paketa. Kao što je već rečeno, prva komponenta (osjetljive grupe) je isplaćena, za drugu komponentu koja se odnosi na unapređenje energetske efikasnosti uključen je bio UNDP da pomogne oko definisanja modela i kasnije da pomogne implementacionom tijelu tokom same implementacije, ali kako se nisu mogla isplatiti sredstva iz paketa, sa Delegacijom EU je postignut dogovor da će oni podržati i isplatiti potrebna sredstva. Model još nije definisan i razrađen, niti je definisano ko će biti implementaciono tijelo – ako će to biti „Eko fond“ treba voditi računa o njegovim kapacitetima. Treća komponenta se odnosi na formiranje obaveznih naftnih rezervi, i takođe nije realizovana i potrebno je precizno definisati čija je ovo obaveza – Ministarstva ili Uprave za ugljovodonike da bi se jasno mogao definisati novčani tok. Četvrta komponenta se odnosi na isplatu za podršku za razvoj softvera za BELEN i COTEE i za njih je u obradi zahtjev prema Agenciji za zaštitu konkurencije, i ova sredstva bi trebala biti isplaćena krajem decembra 2023. godine ili u januaru 2024. godine. Potrebno je ažurirati Monitoring izvještaj i isti dostaviti Delegaciji EU, i oko svake nerealizovane komponente treba sagledati način ubrzavanja dinamike implementacije, nakon usvajanja novog Zakona o budžetu Crne Gore za 2024. godinu. Takođe, treba planirati sredstva u iznosu od 21,5 miliona eura u budžetu Ministarstva za 2024. godinu (preostala sredstva iz energetskog paketa nakon što je isplaćena prva komponenta od 8,5 miliona eura).

- Tehnička podrška

I nakon brojnih inicijativa da se osigura tehnička podrška iz IPA sredstava za oblast energetike, kao i od strane vodećih međunarodnih finansijskih institucija, nije se otišlo u konkretnu implementaciju. EBRD je ispoljavao interesovanje za pružanje tehničke podrške vezane za unapređenje tržišta „dan unaprijed“, ali se nije dalje otišlo jer je BELEN smatrao da je takva podrška preuranjena. Prema Svjetskoj banci je dostavljen predlog za podršku kroz njen Partnerski okvir za Crnu Goru, i predstoje dalji pregovori u cilju zaključenja ovog Partnerskog okvira. Sa Svjetskom bankom je bilo i razgovora o novom projektu za energetske efikasnost, a koja bi obuhvatila i zgradu Univerziteta, za što je potrebno planirati kreditno zaduženje u iznosu od 60 miliona eura, o čemu treba da se izjasni novi menadžment Ministarstva energetike. Potrebno je nastaviti komunikaciju sa EBRD i Svjetskom bankom, i jasno se odrediti oko potrebe da se u Zakonu o budžetu za 2024. godinu planira kreditno zaduženje od 60 miliona eura za novi projekat energetske efikasnosti.

- Reformske mjere:

U okviru novog instrumenta podrške Evropske komisije koji je označen kao „Reform Facility“ kandidovana je priprema Studije opravdanosti za TE Pljevlja sa cost-benefit analizom i definisanje socijalnih mjera za zbrinjavanje radnika, kao i unapređenje poslovanja svih elektro-energetskih preduzeća (pomoć u izvještavanju, pripremi biznis planova, dr.). Potrebno je kompletirati „Concept note“.

- Plan rasta

Evropska komisija je u cilju približavanja tržišta Jugoistočne Evrope Evropskoj uniji pokrenula novu inicijativu koja je označena kao „Plan rasta“, i za što je potrebno definisati set mjera (kratkoročno, srednjeročno, dugoročno), ne ograničavajući se samo na investicije. Predlozi koje su dostavili EPCG, CGES i CEDIS su samo dostavljeni Delegaciji EU, i treba jasno definisati stav na nivou Ministarstva, koji će zvanično biti dostavljen Evropskoj komisiji preko Ministarstva evropskih poslova.

3. DIREKTORAT ZA GEOLOGIJU I RUDARSTVO

Neposredno prije osnivanja 44 Vlade Crne Gore, dana 31.10.2023. godine Direktorat za geologiju i rudarstvo se, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija (usvojen na sjednici Vlade Crne Gore održanoj dana 18.07.2022. godine), nalazio u sastavu Ministarstva kapitalnih investicija.

Direktorat za geologiju i rudarstvo činile su sledeće Direkcije:

- 3.1. Direkcija za geološka istraživanja i rudarstvo
- 3.2. Direkcija za koncesije u oblasti mineralnih sirovina

3.1. U **Direkciji za geološka istraživanja i rudarstvo** obavljaju se poslovi koji se odnose na izradu odobrenja za eksploataciju mineralnih sirovina, odobrenja za izvođenje radova po projektima, odobrenje za upotrebu rudarskih objekata i postrojenja, odobrenje za istraživanje mineralnih sirovina i tla za izgradnju objekata, odobrenje za detaljna geološka istraživanja mineralnih sirovina, licence za izradu projekata i vršenje geoloških istraživanja i izradu elaborata o izvršenim geološkim istraživanjima, licence za izvođenje rudarskih radova i izradu rudarskih projekata i dr; pripremu i izradu planova, programa, strategija i studija za sprovođenje politike razvoja i unapređenje u oblasti geoloških istraživanja i rudarstva; pripremu pregleda izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja; saradnju u oblasti geoloških istraživanja i rudarstva; pripremanje analize i informacija iz oblasti geoloških istraživanja i rudarstva; obezbeđenje sprovođenja zakonskih i podzakonskih propisa iz oblasti rudarstva i geologije; pripremu polaganja stručnih ispita u oblasti rudarstva i geologije; i drugo.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za geološka istraživanja i rudarstvo utvrđena su bila službenička i namještenička mjesta za ukupno 3 (tri) zaposlena:

- Načelnik/ca (1 izvršioc)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (2 izvršioca)

Aktivnosti Direkcije za geološka istraživanja i rudarstvo koje su sprovedene ili čije je sprovođenje u toku su:

- Donešen novi propis: Pravilnik o načinu izrade i sadržaju projekta geoloških istraživanja u junu 2023. godine

Na osnovu, člana 9 stav 5 Zakona o geološkim istraživanjima ("Službeni list RCG", br. 28/93, 27/94, 42/94, 26/07, "Službeni list CG", br. 73/10, 08/11). U praksi veoma važna primjena standarda pri izgradnji objekata EUROCOD 8 o geofizičkim istraživanjima terena prije izgradnje. Izmjenom Pravilnika i inoviranjem sa zahtjevima EUROCOD 8 postignuto je unapređenje za izdavanje UT uslova, što je izuzetno važno za trusno područje Crne Gore.

- Uredba o prenosu dijela obaveza Ministarstva nadležnog za geologiju i rudarstvo na JU Zavod za geološka istraživanja

Pokrenut je postupak za produžetak Uredbe o prenosu dijela obaveza Ministarstva nadležnog za geologiju i rudarstvo na JU Zavod za geološka istraživanja, a koja se na kraju svake kalendarske godine produžava sa ciljem prenošenja dijela poslova na JU Zavod za geološka istraživanja. Nacrt Uredbe je bio dostavljen predhodnoj administraciji u oktobru, ali nije odobren. Treba pripremiti za odobravanje u novembru 2023. godine.

- 3.2. U **Direkciji za koncesije u oblasti mineralnih sirovina** obavljaju se poslovi koji se odnose na: pripremu predloga koncesionih akata za istraživanje i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina; sprovođenje postupka dodjele koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina; pripremu predloga plana za dodjelu koncesija; pripremu predloga ugovora o davanju koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina sa predlogom odluke; praćenje ugovornih obaveza iz ugovora o koncesiji; vršenje obračuna koncesione naknade i sredstava za sanaciju i rekultivaciju; praćenje, analiziranje i ocjenjivanje stanja u oblasti koncesija iz nadležnosti Direktorata; pripremanje godišnjeg izvještaja u vezi sa dodijeljenim koncesijama; saradnju sa nevladinim sektorom; pripremanje analize i informacija iz oblasti koncesija u nadležnosti Direktorata; obezbjeđenje sprovođenja zakonskih i podzakonskih propisa iz oblasti rudarstva, geologije i koncesija; pripremu polaganja stručnih ispita u oblasti rudarstva i geologije; i drugo.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kapitalnih investicija, u Direkciji za koncesije u oblasti mineralnih sirovina utvrđena su bila službenička i namještenička mjesta za ukupno 3 (tri) zaposlena:

- Načelnik/ca (1 izvršilac)
- Samostalni/a savjetnik/ca I (2 izvršioca)

Aktivnosti Direkcije za koncesije u oblasti mineralnih sirovina koje su sprovedene ili čije je sprovođenje u toku su:

- Donešen godišnji Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2023 godinu, na sjednici od 7. marta 2023. godine.

Odobreni Plan je osnova za izradu predloga koncesionih akata, objavljivanje javnih oglasa za dostavljanje ponuda zainteresovanim ponuđačima za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina. Po Zakonu o koncesijama, sada već treba pripremati predlog Plana davanja koncesija za 2024. godinu, u saradnji sa JU Zavod za geološka istraživanja. Predlog Plana treba da bude gotov krajem jedne, a za narednu kalendarsku godinu.

- Dodijeljene stipendije za akademsku 2022/2023. godinu studentima rudarsko-geološkog fakulteta (pet kandidata);

S obzirom da se stipendiranje studenata geologije i rudarstva iz Crne Gore već nekoliko godina odvijalo u kontinuitetu treba planirati isto za akademsku 2023/2024. godinu. Ovim je

nastavljena pozitivna praksa iz predhodnih godina stimulisanja studiranja rijetkih, a potrebnih zanimanja.

- U oktobru 2023. godine objavljen Javni oglas za dostavljanje ponuda za dodjelu ugovora o koncesiji, a koji treba da traje mjesec dana.

Predhodno, u julu 2023. godine objavljena Javna rasprava za koncesioni akt o nemetaličnoj mineralnoj sirovini tehničko-građevinskog kamena lokaliteta „Bakovići“, opština Kolašin. U skladu sa zakonskim propisima javni oglas je objavljen u dnevnom listu Dan, kao i u „Službenom listu Crne Gore“. Rješenjem je određen sastav petočlane Komisije za ocjenu pristiglih ponuda.

Prijavljivanje zainteresovanih ponuđača traje do 17.11.2023. godine.

- Građanska Inicijativa „Zdravi Mojkovac“ se više puta obraćala nadležnom ministarstvu sa zahtjevom za raskid ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju polimetalične Pb-Zn rude (Cu, FeS₂ i ostalih pratećih sulfida metala), a istovremeno se obraćala i KPV;

Sledeći zahtjev GI „Zdravi Mojkovac“ je bio da se koncesionar obavijesti o prestanku važenja ugovora i na kraju su podnijeli krivičnu prijavu SDT protiv ministra i državnog sekretara bivšeg MKI;

Početak eksploatacije na istražno-eksploatacionom području bivšeg rudnika „Brskovo“, Mojkovac i realizacija ugovora o koncesiji praćena je velikim protivljenjem Građanske Inicijative „Zdravi Mojkovac“. Glavni problem za realizaciju ovog ugovora je nemogućnost dobijanja UT uslova za otpočinjanje postupaka eksploatacije rude, jer nije donešen DUP za predmetni prostor, a što je u nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja.

- U februaru 2023 godine donešena Odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača po Javnom oglasu za dodjelu ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena -vulkanit, lokaliteta „Piševska Rijeka“ opština Andrijeвица, na osnovu izvještaja tenderske komisije;

Međutim, Informacija sa Odlukom nije razmatrana na toj, a ni na sledećim sjednicama Vlade Crne Gore. Tek u septembru 2023. godine Ministarstvo kapitalnih investicija je obaviješteno dopisom GSV Crne Gore da je dostavljena uredna dokumentacija po predmetnom ugovoru, ali i da je kandidovanje materijala na dnevni red sjednice Vlade u nadležnosti predsjednika Vlade Crne Gore. Pošto opština Andrijeвица nema nijedan ugovor o koncesiji za eksploataciju mineralnih sirovina, a na osnovu kojih 70% naknade za krišćenje mineralne sirovine se izdvaja za budžet opštine, to je potrebno ponovo razmotriti donešenu odluku i o istoj informisati Vladu kao budućeg Koncedenta. Vulkanit je posebna vrsta tehničkog kamena, koja ima višu vrijednost na tržištu i koristi se pravljenje gornjeg habajućeg sloja autoputeva i brzih cesti. Na teritoriji Crne Gore vulkanit je rijetko zastupljena mineralna sirovina.

- Informacija o pripremi javnog oglasa za dostavljanje ponuda za dodjelu ugovora o koncesiji lokaliteta „Kaludar“, opština Petnjica nije prolazila dalju proceduru, poslije razmatranja na sjednici KEPIF koja je održana 24. aprila 2023. godine;

Do danas Direktorat za geologiju i rudarstvo nema objašnjenje zašto Informacija o pripremi javnog oglasa za dostavljanje ponuda za dodjelu ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena lokaliteta „Kaludar“, nije kandidovana na dnevni red sjednica Vlade. Saradnju treba ostvariti sa: JU Zavod za geološka istraživanja i Opštinom Petnjica sa ciljem ponavljanja procedure slanja Informacije na sjednicu Vlade.

- Informacija o realizaciji javnog oglasa za dostavljanje ponuda za dodjelu ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine arhitektonsko-građevinskog kamena lokaliteta „Žoljevica“, opština Andrijevica dostavljena Vladi Crne Gore;

Informacija sa predlogom Odluke o dodjeli koncesije je razmatrana na sjednici Vlade održane 29. septembra 2022. godine. Zaključkom broj 07-6110/2 od 29. septembra 2022. godine Vlada je odložila odlučivanje po predmetnoj Informaciji. U februaru 2023. godine Direktorat za geologiju i rudarstvo se obratio Kabinetu Ministarstva kapitalnih investicija po ovom predmetu, ali nije dobio odgovor niti saglasnost za dalje postupanje.

- U avgustu 2022. godine potpisan Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena lokaliteta „Milošev Krš“, Cetinje.

Tokom 2023. godine, kada je Agencija za zaštitu životne sredine objavila održavanje javne rasprave na tekst Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za „Milošev Krš“, Direktoratu za geologiju i rudarstvo stižu primjedbe sa adrese gradonačelnika Prijestonice, kao i grupe građanja koji se protive ovom ugovoru. Mještani sela koja gravitiraju području „Miloševog Krša“ su se organizovali u NVO i sprečavaju svaku dalju aktivnost na koncesionom području. Imaju podršku predsjednika prijestonice Cetinje. Podnijeli su SDT krivičnu prijavu protiv NN lica iz bivšeg MKI u oktobru 2023. godine.

- Poseban problem postoji sa ugovorima o koncesiji za koje je tokom 2023. godine trebala da počne naplata stalnog dijela koncesione naknade, a istovremeno koncesionari nisu započeli korišćenje mineralne sirovine. Zbog protivljenja Agencije za ZŽS da verifikuje Elaborate o procjeni uticaja na životnu sredinu za predmetne lokalitete, i to 3 ugovora iz opštine Kotor: „Ledenice“, „Stupne“ i „Krivošije“, zbog blizine UNESCO zaštićene zone, a u slučaju „Velja Gorana“, Bar i „Glisnica“, Pljevlja (za ugalj), zbog visoko postavljenih zahtjeva za monitoring parametara životne sredine kroz period od 3 godine.

Prvo pitanje koje se postavlja je raskid ugovora, ali sa štetom po državni budžet.

Drugo: da li je moguće izvršiti supstituciju svakog od navedenih lokaliteta za eksploataciju mineralnih sirovina, ali sa saglasnošću Agencije za ZŽS o novopredloženim lokalitetima.

Treće: da li je stav Agencije isključiv po pitanju otvaranja bilo kog novog koncesionog područja.

Pošto se budu utvrdili stavovi svakog od aktera moćiće da se odrede sledeći koraci za raskid ili nastavak sprovođenja pobrojanih Ugovora.

- Sprovođenje Ugovora o koncesiji za detaljna istraživanje i eksploataciju tehničko- građevinskog kamena na lokalitetu „Ober“, opština Bijelo Polje sa koncesionarom DOO „Elas“ je zaustavljeno;

Tokom radova na izgradnji pristupnog puta ka koncesionom području početkom 2023. godine otkriveni su ostaci arheoloških artefakata. Do sada je ostvarena dobra saradnja sa koncesionarom, kao i sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara. Potrebno je u narednom periodu uraditi aneks ugovora o koncesiji radi definisanja termina za odgađanje početka eksploatacije mineralne sirovine. Uprava za zaštitu kulturnih dobara je tokom proteklih mjeseci radila na istraživanju arheološkog nalazišta i na osnovu dobijenih rezultata će predložiti trajnu zaštitu ovog lokaliteta.

- Dva koncesionara su podnijela zahtjeve za sporazumnim raskidom Ugovora o koncesiji zbog nemogućnosti sprovođenja istih. Prvi je koncesionar DOO „Trojan“, Bar, za lokalitet „Velja Gorana“. Drugi koncesionar DOO „Kobra“, za lokalitet „Brankov Krš“, opština Cetinje.

Sporazumni raskid Ugovora za „Brankov Krš“ je najbolje rješenje, a i koncesionar se sam prijavio za isti. U protivnom, pošto koncesionar ima pravo da jednostrano raskine ugovor može da iskoriti isto, ali sa štetom po državni budžet. Što prije razmotriti i odobriti sporazumne raskide ugovora. Predhodnoj administracije je dostavljena Informacija sa predlogom sporazumnog raskida Ugovora za lokalitet „Brankov Krš“, ali nije razmatrana i vraćena je Direktoratu bez odobravanja.

- Dva puta godišnje se organizuje polaganje stručnih ispita iz oblasti rudarstva i geologije;

Tokom oktobra 2023. godine definisan je sastav Komisija za polaganje stručnih ispita i odgovoreno svim prijavljenim kandidatima. Kandidati su dobili mentore i teme za izradu stručnog rada, a imaju rok od 60 dana da isti završe. Krajem 2023. ili početkom 2024. godine biće organizovano samo polaganje stručnih ispita iz oblasti rudarstva i geologije.

- Ugovor o koncesiji za istraživanje i eksploataciju tehničko- građevinskog kamena na lokalitetu „Platac“, opština Kotor, sa koncesionarom DOO „Carinvest“ je u ime Koncedenta potpisao, 3. avgusta 2023. godine, tadašnji ministar finansija Aleksandar Damjanović.

Po zakonu praćenje realizacije Ugovora o koncesiji podrazumijeva praćenje izrade tehničke dokumentacije- Elaborat o rezervama, uplate bankarske garancije. Navedene aktivnosti morale bi da se odvijaju pod okriljem Ministarstva nadležnog za praćenje ugovora o koncesiji. Mora se ispoštovati zakonska procedura u komunikaciji sa Ministarstvom finansija.

- Komisija za koncesije, a u skladu sa Zakonom o koncesijama, nema kompletiran sastav. Posljedni predsjednik Komisije je podnio ostavku, a uz njega još i koleginica koja je bila imenovana od strane Ministarstva ekonomije. Radi zamjene koleginice koja je podnijela ostavku predhodna administracija nadležna za ekonomiju odredila je drugu osobu, ali zato zamjena za predsjednika Komisije nije određena od strane bivšeg MKI. Ministarstvo energetike i rudarstva, kao nadležni organ, treba da imenuje novog člana Komisije za

koncesije. Sa organizacijskim izmjenama kompletne Vlade možda treba imenovati novu kompletnu Komisiju za koncesije, a u koju ulaze i dva člana koje imenuje Skupština Crne Gore, koja takođe ima novi sastav.

4. PREGLED MJERA SHODNO OCJENI STANJA

- Normativne aktivnosti
 - Izrada Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Crne Gore do 2030. godine
 - Izrada Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora
 - Izrada Zakona o sigurnosti snadbijevanja naftnim derivatima;
 - Izrada Zakona o energetici
 - Izrada Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa
 - Izrada Zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima
 - Izrada Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rudarstvu
 - Izrada Zakon o izmjenama i dopunama zakona o geološkim istraživanjima
 - Izmjene i dopune velikog broja pravilnika iz energetike koji datiraju iz period SFRJ i SRJ;
 - Usvajanje više Uredbi koje će dati smjernice za: dodjelu prekozonskog kapaciteta, upravljanje zagušenjima, balansiranje električne energije, rad sistema u havarijskom i stanju oporavka sistema, i rad elektroprenosnog sistema

- Ostale aktivnosti
 - Aktivnosti na realizaciji projekta Trans balkanski koridor sekcija Crna Gora
 - Aktivnosti na realizaciji projekta termoenergetskog kompleksa u Pljevljima
 - Aktivnosti na realizaciji projekata obnovljivih izvora energije
 - Adaptacija i modernizacija rezervora R-11, R-12 i R-18 za skladištenje naftnih derivata, na Terminalu u Baru
 - Aktivnosti na realizaciji prijekta Jadransko-jonski gasovod
 - Nastavak aktivnosti u oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika
 - Izrada Studije unapređenja energetske efikasnosti zgrada
 - Izrada Plana rekonstrukcije državnih službenih zgrada za period 2024-2026. godina
 - Realizacija projekta „Unapređenje energetske efikasnosti u sektoru domaćinstava“ u skladu sa planom direktne budžetske podrške Evropske Komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize
 - Nastavak realizacije projekata za unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama po osnovu zajmova KfW banke i Svjetske banke